

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะช้าง : กรณีศึกษาความคิด
เห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร
กิ่งอำเภอเกาะช้างได้ จังหวัดตราด

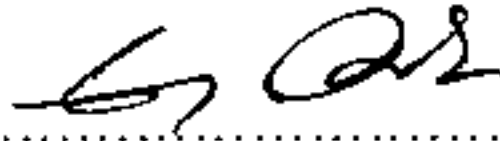
จุฬาวดี จันทรเทวาริขิต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)
สำนักพัฒนาระบบบริหาร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

พ.ศ. 2547

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะช้าง : กรณีศึกษาความคิด
เห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร
กิ่งอำเภอเกาะช้างได้ จังหวัดตราด
จุฬาวดี จันทรเทวาริขิต
สำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ ประธานกรรมการ
(ดร.จินตนา อมรสงวนสิน)

อาจารย์ กรรมการ
(กฤษฎา สุภาพไพบูลย์)

อาจารย์ กรรมการ
(สุรพล เจริญรักษ์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้อำนวยการ
(ดร.สมพจน์ กรรณนุช)
วันที่ 30 กันยายน 2547

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะช้าง : กรณีศึกษา
ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร
กิ่งอำเภอเกาะช้างได้ จังหวัดตราด

ชื่อผู้เขียน : นางสาวจุฬาวดี จันทร์เทวาลิขิต

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรการจัดการสิ่งแวดล้อม)

ปีการศึกษา : 2547

การศึกษานี้ดำเนินการในพื้นที่ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร ตำบลเกาะช้างได้ กิ่งอำเภอเกาะช้างได้ จังหวัดตราด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ขององค์กรภาครัฐและท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยว และความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะช้าง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะช้าง ตลอดจนความพร้อมในการเตรียมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง โดยศึกษากับตัวอย่าง 4 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐและท้องถิ่น และผู้นำชุมชน ประชาชนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร กิ่งอำเภอเกาะช้างได้ จังหวัดตราด ประกอบด้วยประชาชนท้องถิ่นจำนวน 72 ครอบครัวและประชาชนท้องถิ่นที่เป็นผู้ประกอบการการท่องเที่ยว จำนวน 30 ราย และสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 55 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐและท้องถิ่นและผู้นำชุมชน และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการบรรยายบนพื้นฐานของข้อมูลที่ได้จากคำสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์เชิงลึกและเอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากข้อมูลแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ F-test และ Chi-Square

(2)

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเห็นด้วยกับในเรื่องการพัฒนากการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง แต่ไม่แน่ใจกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนากการท่องเที่ยวและความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง และจากการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนากการท่องเที่ยวและความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวบนเกาะช้างไม่แตกต่างกัน โดยให้ความเห็นเชิงบวกกับการพัฒนากการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง เช่นทำให้มีระบบสาธารณูปโภคที่ดีขึ้น มีการจัดสร้างโรงกำจัดขยะและมีระบบบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น และให้ความเห็นเชิงลบกับความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนากการท่องเที่ยว เช่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทกับการสนับสนุนการพัฒนากการท่องเที่ยวน้อย ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกอบการ เป็นต้น อย่างไรก็ตามทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นในเรื่องผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนากการท่องเที่ยวเกาะช้างแตกต่างกัน โดยประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวนั้นมีความเห็นว่าไม่แน่ใจกับเรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้น เนื่องจากปัจจุบันยังไม่เห็นผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนามากนัก ในขณะที่ผู้ประกอบการได้รับผลกระทบจากการพัฒนากการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจเนื่องจากผู้ประกอบการมีรายได้มากขึ้น

ABSTRACT

Title of Thesis : Sustainable Tourism Development on Koh Chang : A
Case Study of stakeholders 'Opinion in Moo 2 Ban
Salakpetch Tambon Koh Chang Tai Koh Chang
District Khing -Amphoe Trat Province

Author : Ms. Chulawadee Chantevalikhit

Degree : Master of Science Program in Environmental
Management

Year : 2004

This study was conducted in Moo 2 Ban Salakpetch, Tambon Koh Chang Tai, Koh Chang District, Trat province. Its objectives were a) to study socio-economic condition of local people, local tourism entrepreneur and tourists in the study area, b) to study the tourism development role and duties of government agencies at national and local level, and c) to investigate the opinion of stakeholders are Koh Chang tourism development policy, impact to be incurred and the readiness for tourism development. The total of 102 households which consisted of 72 households of local people and 30 households of local tourism entrepreneur were chosen as sample population. And, fifty five Thai tourists were selected by accidental sampling technique. These there selected groups were interviewed through three sets of structured schedule interview. In-depth interview was used as a tool for collecting qualitative data from involved local government officers working in the are both formal and informal community leaders. And, the quantitative data from structured schedule interview were analyzed by descriptive

(4)

statistics, namely, percentage, mean and standard deviation ;and inference statistics ,namely, to use other statistics are F-test and Chi -Square for hypothesis testing.

Based on the result of this study, it was found that local residents, local entrepreneur and tourists agreed with the tourism development in Koh Chang. However, they were unsure with impact to be incurred and the readiness for tourism development. And, by the comparative analysis, there were no differences in the opinion of the three studied groups on tourism development policy as well as the readiness for tourism development. They had positive opinion on tourism development policy because they thought that physically, the basic infrastructure would be constructed as well as environmentally, garbage deposal plant and wastewater treatment system would be installed in Koh Chang. However, they had negative opinion on the readiness for tourism development because there was less support of related local government officers, local entrepreneur had less knowledge and skill in operating tourism business. However, there was difference in opinion among there studied groups on impact to be incurred by tourists development. Local people and tourism were unsure with the unseen impact. Whereas local entrepreneur had positive opinion because they were economically affected in term of earning more income from tourism development.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากความกรุณาของบุคคลหลายๆท่าน ดังนี้

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.จินตนา อมรสงวนสิน อาจารย์ กฤษฎา สุภาพไพบุลย์ และอาจารย์ สุรพล เจริญรักษ์ ผู้ให้คำชี้แนะ ข้อมูลเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตลอดจนการแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

ขอบพระคุณคณาจารย์หลักสูตรการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่อำนวยความสะดวกตลอดการศึกษา

ขอบพระคุณบุคคลและหน่วยงานต่างๆที่กรุณาอนุเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้ขณะทำการศึกษา ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่และหน่วยงานต่างๆของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช
2. เจ้าหน้าที่ของสำนักงานจังหวัดตราด
4. คุณบุปผา จิตสุวรรณ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาการกึ่ง อ.เกาะช้าง จังหวัดตราด
5. คุณนิภา กุลพฤกษ์ และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน จังหวัดตราด

ขอขอบพระคุณชาวบ้านบ้านบางเบ้า และบ้านสลักเพชรที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยเฉพาะผู้ประกอบการโฮมสเตย์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ตลอดจนเจ้าหน้าที่และชาวบ้านบนเกาะช้างทุกท่าน

ขอบคุณเพื่อนศิลปากร (SC 23) เพื่อนนิต้า (จส.7) เพื่อนๆตราด เพื่อนส.ป. พี่และเพื่อนพนักงานทั้งอดีตและปัจจุบันที่เคยทำงานร่วมกันในบริษัท คาวาซูมิ ลาบอราทอรี (ประเทศไทย) จำกัด ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและความช่วยเหลือต่างๆ ตลอดจนคำแนะนำ

กราบขอบพระคุณบิดา มารดาผู้ให้กำเนิดและอบรมสั่งสอน ขอบคุณพี่ชาย พี่สาวและพี่สะใภ้ ในการลงพื้นที่และที่สำคัญที่สุด คือ น้องสาว พญาวดี จันทรเทวาลิขิต ผู้เป็นเพื่อนร่วมเดินทางด้วยเท้าและใบกรรตตลอดการลงพื้นที่ศึกษา

จุฬาวดี จันทรเทวาลิขิต

กันยายน 2547

สารบัญ

	หน้า
<u>บทคัดย่อ</u>	(1)
ABSTRACT	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(11)
<u>บทที่ 1</u> บทนำ	1
1.1 ที่มาและแนวคิดในการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ขอบเขตการศึกษาและวิธีการศึกษา	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.5 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	6
1.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา	8
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	9
1.8 สมมติฐานการศึกษา	11
<u>บทที่ 2</u> แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	13
2.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	14
2.3 <u>แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว</u>	27
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
<u>บทที่ 3</u> วิธีการดำเนินการวิจัย	48
3.1 ประชากรและตัวอย่าง	48
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	49
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	55

	หน้า
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	55
บทที่ 4 สภาพทั่วไปของเกาะช้าง	57
4.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	57
4.2 ลักษณะภูมิประเทศ	59
4.3 เขตการปกครองและประชากร	59
4.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน	60
4.5 ลักษณะภูมิอากาศและการคมนาคม	61
4.6 ลักษณะทางกายภาพ	64
4.7 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	66
4.8 สภาพน้ำเสียในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต	73
4.9 สภาพปัญหาขยะมูลฝอยในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต	76
4.10 จำนวนนักท่องเที่ยว	78
บทที่ 5 ผลการศึกษา	c5-1 80
5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้านสลักเพชร	80
5.2 ข้อมูลประชากรในการศึกษา	90
5.3 บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐและผู้นำท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	96
ในการพัฒนาเกาะช้าง	c5-2
5.4 ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวบน เกาะช้าง ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง และ ความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง	100
5.5 การทดสอบสมมติฐาน	108
บทที่ 6 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	124
6.1 สรุปผลการศึกษา	124
6.2 อภิปรายผลการศึกษา	128
6.3 วิจักษ์ผลการศึกษา	137
6.4 ข้อเสนอแนะการวิจัย	144

		หน้า
<u>บรรณานุกรม</u>		145
ภาคผนวก		150
<u>ภาคผนวก ก</u> ตารางข้อมูลพื้นฐานและตารางความคิดเห็น	ap-1	151
<u>ภาคผนวก ข</u> แบบสัมภาษณ์ประชาชนท้องถิ่น	q	186
ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว		
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์เชิงลึก		215
<u>ภาคผนวก ง</u> รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	ap-2	224
ภาคผนวก จ รูปแสดงพื้นที่ศึกษา		230
<u>ประวัติผู้เขียน</u>		241

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับประชากรในพื้นที่เกาะช้าง จังหวัดตราด	60
4.2 แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณเกาะช้างปี พ.ศ.2545	61
4.3 ลักษณะสมบัติของน้ำเสีย ณ แหล่งกำเนิดน้ำเสีย เกาะช้าง	73
4.4 ปริมาณการปริมาณน้ำเสียของเกาะช้าง ปี พ.ศ.2545-2565	75
4.5 ปริมาณน้ำเสียแบ่งเป็นพื้นที่ของเกาะช้าง ปริมาณการปี พ.ศ.2565	75
4.6 ปริมาณการปริมาณขยะมูลฝอยของเกาะช้าง ปี พ.ศ.2545-2565	78
4.7 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดตราดในปี พ.ศ.2542-2545	78
5.1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนากการท่องเที่ยวบนเกาะช้างของประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว	109
5.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในเรื่องผลกระทบจากการพัฒนากการท่องเที่ยวบนเกาะช้างของประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว	110
5.3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในเรื่องความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนากการท่องเที่ยวบนเกาะช้างของประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว	111
5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีและไม่มีที่ดินทำกินกับความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนากการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง	112
5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีและไม่มีที่ดินทำกินกับความคิดเห็นในเรื่องผลกระทบจากการพัฒนากการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง	113
5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีและไม่มีที่ดินทำกินกับความคิดเห็นในเรื่องความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนากการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง	114
5.7 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะการดำเนินการกับความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนากการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง	115

ตารางที่	หน้า
5.8 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะการดำเนินการกับความคิดเห็นในเรื่องผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง	116
5.9 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะการดำเนินการกับความคิดเห็นในเรื่องความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง	117
5.10 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการท่องเที่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง	118
5.11 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการท่องเที่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง	119
5.12 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการท่องเที่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง	120
5.13 ความสัมพันธ์ระหว่างการทราบและไม่ทราบเรื่องการพัฒนาบนเกาะช้างกับความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง	121
5.14 ความสัมพันธ์ระหว่างการทราบและไม่ทราบเรื่องการพัฒนาบนเกาะช้างกับความคิดเห็นในเรื่องผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง	122
5.15 ความสัมพันธ์ระหว่างการทราบและไม่ทราบเรื่องการพัฒนาบนเกาะช้างกับความคิดเห็นในเรื่องความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง	123

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	16
2.2 แนวทางการกำหนดกรอบการจัดทำแผนปฏิบัติการ	30
4.1 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งเกาะช้าง	58
4.2 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของท่าเรือที่ใช้ในการเดินทางไปเกาะช้าง	63
5.1 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้านสลักเพชร	83
5.2 แสดงตำแหน่งที่ตั้งสำคัญและโฮมสเตย์ของหมู่ 2 บ้านสลักเพชร	84
5.3 อวนที่ใช้ในการจับเคย	87
5.4 วิธีการจับเคย	87

บทที่

อย่างยั่งยืน

1.5.1.3 ความคิดเห็นในเรื่องความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนากการท่องเที่ยวบน
เกาะช้างอย่างยั่งยืน

